Region Stockholm

11

Yttrande över patientnämndens principärende Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen

HSN 2020-0881

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Chefläkarenheten
Anna Lundin

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-10-01

HSN 2020-0881

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över patientnämndens principärende Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen

Ärendebeskrivning

Patientnämnden i Region Stockholm har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden skriftligen ska återföra genomförda och planerade förbättringsåtgärder och effekterna av dessa utifrån patientnämndens principärende *Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen*, dnr PaN A2003-00053.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Patientnämndens principärende *Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen*, dnr PaN A2003-00053

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i valfrihet- och tillgänglighetsberedningen.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till patientnämnden.

2. Hälso- och sjukvårdsdirektören ges i uppdrag att följa upp att Policyrådets rekommendation om att regiongemensam checklista för loggutdrag färdigställs och utvärderas.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ser allvarligt på de frågor som patientnämnden tar upp i principärendet. Det är viktigt att patienter inte har svårt att få loggutdrag eller motsvarande information om vilken åtkomst som skett till deras patientjournal. Handläggningen av begäran om loggutdrag ska inte tillåtas ta för lång tid och loggutdrag bör vara så enhetliga som möjligt oavsett vårdgivare, även om de rättsliga förutsättningarna delvis skiljer sig åt mellan offentliga och privata vårdgivare. Informationen i utdragen ska vara utformad så att patienten kan bedöma om åtkomsten har varit befogad eller inte samt uppfylla övriga författningskrav.

Varje nämnd/bolag inom regionen är en egen myndighet, vilket bland annat innebär att de är personuppgiftsansvariga för de personuppgiftsbehandlingar som krävs för att klara uppdraget enligt fastställt reglemente. Privata vårdgivare som har avtal med regionen är även de personuppgiftsansvariga för sin behandling av personuppgifter, även när de använder ett regiongemensamt journalsystem för sin behandling. Personuppgiftsansvaret regleras i Dataskyddsförordningen (GDPR) och kompletteras med annan lagstiftning, exempelvis Patientdatalagen (PDL).

Föreliggande ärende berör framförallt vårdgivares behandling av personuppgifter och med personuppgiftsansvaret sammanhängande skyldigheter enligt GDPR, PDL och Socialstyrelsens tillämpningsföreskrifter (HSLF-FS 2016:40). En viktig del av vårdgivarens skyldighet är att tillgodose patientens rätt att få information om vilken åtkomst som skett till deras patientjournal. Ärendet berör också de skyldigheter som den personuppgiftsansvarige har för de tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärderna som krävs för att skydda personuppgifterna.

Hälso- och sjukvårdsnämnden är inte personuppgiftsansvarig för de personuppgiftsbehandlingar som utförs i de journalsystem som anges i ärendet. Det är respektive personuppgiftsansvarig nämnd/bolag respektive privat vårdgivare som ansvarar för patientinformationen. Teknisk utveckling av regiongemensamma journalsystem kräver att vårdgivarna samverkar med såväl systemägare inom regionen som med leverantörerna av respektive system.

Karolinska Universitetssjukhuset är systemägare av TakeCare och där finns också objektägaren. Leverantör av TakeCare är CompuGroup Medical (CGM).
Nu när upphandlingen av Framtiden vårdinformationsmiljö, FVM, är avbruten är det desto viktigare att åtgärder vidtas i TakeCare för att minimera dessa brister.

Trots ovanstående bild av ansvarsfördelningen ligger ett ansvar på hälso- och sjukvårdsnämnden och dess förvaltning vad gäller att ställa krav i avtal och vid avtalsuppföljning. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen arbetar på att stärka informationssäkerhetskraven i vårdavtalen. Istället för att beskriva vilka tjänster som ska användas är det i avtal om vårduppdrag numera ändrat till en förmågebeskrivning. I hälso- och sjukvårdsförvaltningens riktlinjer för informationssäkerhet uttrycks skyldighet för förvaltningen att göra uppföljning av uppdragstagares förmåga att efterleva informationssäkerheten enligt våra avtal och riktlinjer. Ett projekt pågår för att verkställa detta.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har även ett ansvar att påtala brister som identifierats. De bristfälliga loggutdragen har lyfts till systemägaren/leverantören av TakeCare via bland annat Policyrådet vid flera tillfällen. Diskussionen utmynnade i att objektägaren skulle ta fram en regiongemensam checklista för hur ett utlämnat loggutdrag från offentlig respektive privat vårdgivare skulle se ut och vad den ska innefatta.

Överväganden
Utvärdering om en regiongemensam checklista för loggutdrag ger ett tillfredsställande resultat med lag- och regelefterlevnad som följd bör genomföras. Loggfunktionaliteten i Take Care och i andra system med motsvarande loggbehov bör ses över och eventuellt behöver även teknisk utveckling ske.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget om en regiongemensam checklista kan undanröja bristerna i hanteringen av loggutdrag på ett tillfredsställande sätt utan att stora kostnader för utveckling av ett äldre journalsystem (Take Care) uppstår.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Förslaget förväntas bidra till minskad oro och bibehållet förtroende för vården

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Förslaget förväntas ge en ökad likabehandling för alla patienter som begär loggutdrag.

Miljökonsekvenser
Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
De administrativa konsekvenserna förväntas bli att arbetet underlättas för vårdgivarna.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Johan Bratt
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Patientnämnden

Godkänd av Björn Eriksson, 2020-10-01

Från:	Johan Karlsson
Till:	HSF Funk Registrator
Ärende:	Principärende
Datum:	den 15 juni 2020 14:33:47
Bilagor:	image001.png A2003-00053 - Protokollsutdrag nr 6.pdf 6 - Tjut - Principärende.pdf

---

Hej,

Patientnämndens principärende *Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen*, dnr PaN A2003-00053, bifogas. Patientnämnden beslutade 2020-06-15 att begära ett svar från hälso- och sjukvårdsnämnden på sätt som framgår av bifogade filer.

Bifogas:
Patientnämndens protokollsutdrag
Patientnämndens förvaltnings tjänsteutlåtande

Mottagare:

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden

Tacksam för bekräftelse att mottagande av detta e-postmeddelande skett.

Med vänlig hälsning

Johan Karlsson
Förvaltningsjurist
Patientnämndens förvaltning

Direkt: 08-690 67 14
Epost: johan.h.karlsson@sll.se

Region Stockholm
Patientnämndens förvaltning
Box 175 35, 118 91 Stockholm
Växel: 08-690 67 00
www.patientnamndenstockholm.se

Region Stockholm
PATIENTNÄMNDENS FÖRVALTNING

Förvaltningsjurist Johan Karlsson

PaN 2020-06-15 P 6

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-04-08 PaN A2003-00053

Principärende

Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen

Ärendet

Patientnämnden har sedan 2019 tagit emot ett tjugotal klagomål från patienter som begärt utdrag ur vårdgivares journalloggar. Sådana loggutdrag ska visa vilken elektronisk åtkomst som skett till patientens journal, såväl den åtkomst som den egna vårdgivarens personal har haft till journalen som den åtkomst som andra vårdgivare har haft.

Utredning

Patienterna har haft svårt att få de begärda loggutdragen och det har ofta tagit lång tid att få dem. Flertalet patienter har haft svårt att bilda sig en uppfattning av om de slagningar som vårdpersonal gjort har varit befogade eller inte eftersom loggutdragen inte innehållit några förklaringar. En del listor innehöll uppgifter om vilka yrkesroller som öppnat journalen (”sjuksköterska”, ”läkare” osv.).

Patientnämndens förvaltning har utrett en del av ärendena genom att inhämta yttranden från vårdgivarna. I några yttranden framkommer det att det krävs att vårdgivare gör en beställning hos en it-avdelning i varje enskilt ärende för att så kallade fördjupade loggutdrag ska kunna tas fram vilket är en tidsödande process. I ett par yttranden framgår att det inte är möjligt i journalsystemet att skapa fullständiga loggutdrag. Det har vidare framkommit att de loggar som tas ut ur det största journalsystemet TakeCare är en och samma oavsett vilken vårdgivare som tar ut den. Det medför att om vårdgivare A tar ut en logg ur journalsystemet på begäran av en patient så får vårdgivaren oundvikligen tillgång till information om den åtkomst som användare hos vårdgivare B, C etc. har haft till patientens journal hos dessa andra vårdgivare.

Patientnämnden uppmärksammade i ett principärende 2010 att vårdgivare inom Stockholms län inte efterlevde de krav som framgår av patientdatalagen (2008:355), PDL.[1] Principärendet gällde bland annat att patienter haft svårt att få godtagbara logguppgifter. Patientnämnden begärde dåvarande landstingsstyrelsens syn på om processen för vårdgivare att leva upp till

[1] Se patientnämndens dnr PaN V0905-0202749 m.fl. samt landstingsstyrelsens dnr LS 1011-0916.

lagens krav kunde påskyndas. Sammanfattningsvis framgick i svaret att den problematik som beskrevs i principärendet var känd och att den föranlett ökad aktivitet från styrelsens sida och att särskilda riktlinjer skulle tas fram vilket var patientnämndens förslag.

Regelverk

Vårdgivare ska enligt 8 kap. 5 § PDL på begäran av en patient lämna information om den direktåtkomst och den elektroniska åtkomst till uppgifter om patienten som förekommit.[2] Bestämmelsen är tillämplig inom både den offentliga och privata hälso- och sjukvården. Av informationen som lämnas till patienten ska det framgå från vilken vårdenhet och vid vilken tidpunkt någon har tagit del av uppgifterna. Detta framgår också av 4 kap. 10 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården. Informationen ska vara utformad så att patienten kan bedöma om åtkomsten har varit befogad eller inte. Av förarbetena till PDL följer att det inte finns något behov av att namnge hälso- och sjukvårdspersonalen eller att ge andra uppgifter som indirekt kan hänföras till en fysisk person. Det är tillräckligt att ange från vilken avdelning, klinik eller motsvarande enhet som åtkomsten härrör.[3]

Enligt förarbetena till PDL förstärks allmänhetens förtroende för hälso- och sjukvårdens informationshantering om den enskilde får klar och tydlig information om vilken åtkomst som förekommit. För den patient som oroar sig för att någon obehörig läst patientjournalen är bearbetade logglistor med förklaringar ett verktyg att själv kunna konstatera om oron varit befogad eller inte. Liksom när det gäller systematiska och återkommande åtkomstkontroller, torde vetskapen om patientens rätt att själv kontrollera åtkomsten ha en starkt avhållande verkan.

Avsikten med bestämmelsen i PDL är att informationen ska vara anpassad och klargörande för den enskilde i syfte att han eller hon enkelt ska kunna tillgodogöra sig den. Informationen som lämnas måste alltså vara begriplig och vägledande för patienten när han eller hon själv ska bilda sig en uppfattning om åtkomsten varit befogad eller inte. Vid sammanhållen journalföring bör varje vårdgivare kunna redovisa vilken åtkomst till den egna verksamhetens journaluppgifter som har förekommit från andra vårdgivare. Även andra mottagande vårdgivare bör kunna redovisa när direktåtkomst har använts.[4]

Inom den offentliga hälso- och sjukvården utgör logglistorna allmänna handlingar som patienten också kan begära ut med stöd av 2 kap. tryckfrihetsförordningen. En begäran att få en avskrift eller kopia av en allmän handling ska behandlas skyndsamt. Någon sekretess torde normalt inte kunna anföras som skäl mot att lämna ut sådana listor.[5]

---

[2] Direktåtkomst beskriver ett sätt för utlämnande av uppgifter och begreppet elektronisk åtkomst beskriver ett sätt att få tillgång till handlingar.
[3] Prop. 2007/08:126 s. 150.
[4] A. prop. s. 265.
[5] A. prop. s. 150.

PDL kompletterar EU:s dataskyddsförordning (GDPR) och Datainspektionen har tillsyn över hur vårdgivarna tillämpar dataskyddsbestämmelser. I ett tillsynsbeslut har Datainspektionen riktat kritik mot en region på grund av flera brister i regionens integritets-skyddande åtgärder, däribland hanteringen av loggutdrag.[6] Av beslutet framgår att det kan komma att följas upp vilket då kommer att ske i enlighet med dataskyddsförordningen som nu är det primära regelverket och PDL kompletterande lagstiftning. Av förordningen framgår att överträdelser kan medföra sanktionsavgifter.[7]

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen finner det anmärkningsvärt att patienter möter svårigheter när de begär loggutdrag som ska visa vilken åtkomst till patienternas journaler som förekommit i hälso- och sjukvården. Problem kvarstår tio år efter patientnämndens ovannämnda principärende. Om patienter inte kan bilda sig en uppfattning av huruvida sjukvårdspersonals åtkomst till journalen har varit befogad riskerar förtroendet för sjukvården att skadas. Att vårdgivare som tar ut loggutdrag ur TakeCare åtminstone indirekt kan få reda på vilka vårdkontakter patienten haft hos andra vårdgivare skulle vidare kunna betraktas som sekretessbrott eller otillåten direktåtkomst. Ärendet bör därför hanteras som principärende. Patientnämnden ser värdet av att det klargörs inom vilken tid vårdgivare bör lämna patienter loggutdrag.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Åtgärder som säkerställer patientsekretess och som främjar patienters förtroende för hälso- och sjukvårdens informationshantering bidrar till en stärkt patientsäkerhet.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

De föreslagna åtgärderna förväntas inte medföra några konsekvenser för jämställd och jämlik vård.

Förslag till beslut

Patientnämndens förvaltning föreslår att patientnämnden beslutar följande.

1. Ärendets tjänsteutlåtande skickas till hälso- och sjukvårdsnämnden och patientnämnden begär skriftlig återföring avseende genomförda och planerade förbättringsåtgärder och effekterna av dessa senast den 2 november 2020.

Steinunn Ásgeirsdóttir
Förvaltningschef

[6] Datainspektionen 2018-05-23, dnr 2248-2017.
[7] I fråga om loggutdrag bör uppmärksamhet riktas mot dataskyddsförordningens artikel 5 om principer för behandling av personuppgifter, artikel 32 om säkerhet i samband med behandlingen och artikel 83 om påförande av administrativa sanktionsavgifter.

§ 6

Principärende – Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournaler

PaN A2003-00053

Ärendebeskrivning

Patientnämnden har sedan 2019 tagit emot ett tjugotal klagomål från patienter som begärt utdrag ur vårdgivares journalloggar. Sådana loggutdrag ska visa vilken elektronisk åtkomst som skett till patientens journal. Patienterna har haft svårt att få de begärda loggutdragen och det har ofta tagit lång tid att få dem. Flertalet patienter har haft svårt att bilda sig en uppfattning av om de slagningar som vårdpersonal gjort har varit befogade eller inte eftersom loggutdragen inte innehållit några förklaringar.

Yrkande

Ordföranden Pia Helleday (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslut

Patientnämnden beslutar

Ärendets tjänsteutlåtande skickas till hälso- och sjukvårdsnämnden och patientnämnden begär skriftlig återföring avseende genomförda och planerade förbättringsåtgärder och effekterna av dessa senast den 2 november 2020.

§ 232
Yttrande över patientnämndens principärende Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen

HSN 2020-0881

Ärendebeskrivning

Patientnämnden i Region Stockholm har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden skriftligen ska återföra genomförda och planerade förbättringsåtgärder och effekterna av dessa utifrån patientnämndens principärende *Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen*, dnr PaN A2003-00053.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Patientnämndens principärende *Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen*, dnr PaN A2003-00053
Protokollsutdrag valfrihet- och tillgänglighetsberedningen 2020-10-15 § 49

Yrkanden

1. Ordföranden Anna Starbrink (L) yrkar bifall till valfrihet- och tillgänglighetsberedningens förslag.
2. Petra Larsson (S) yrkar med instämmande av Jonas Lindberg (V) bifall till eget förslag till tilläggsbeslut (bilaga).

Propositionsordning

Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer först proposition på eget yrkande och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt det.

Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer därefter proposition på Socialdemokraternas och Vänsterpartiets tilläggsyrkande och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden avslår det.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till patientnämnden.

2. Hälso- och sjukvårdsdirektören ges i uppdrag att följa upp att Policyrådets rekommendation om att regiongemensam checklista för loggutdrag färdigställs och utvärderas.

Reservation

Petra Larsson (S) anmäler att S-ledamöterna reserverar sig mot beslutet att avslå tilläggsyrkandet.
Jonas Lindberg (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet att avslå tilläggsyrkandet.

Expedieras till

Patientnämnden
Akten

Hälso- och sjukvårdsnämnden

FÖRSLAG TILL TILLÄGGSBESLUT
2020-10-20

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ärende 11
HSN 2020-0881
Bilaga § 232 HSN 201020

Förslag till tilläggsbeslut angående yttrande över patientnämndens principärende Svårt att få information om vilken åtkomst som skett till patientjournalen

Vi socialdemokrater ser allvarligt på informationen som framkommit i ärendet. Stockholmarna ska kunna vara trygga med vilka som läst deras journaler samt kunna få information om vilken åtkomst som har skett.

Patientsäkerheten måste fullgöras till godo för att garantera att obehöriga inte ska läsa patienters journaler. Det måste vara möjligt för patienter att säkerhetsmarkera sina journaler och det måste även finnas tydlig information om vem som har läst patientens journal. Förslag för ändring i nätjournaler är att patienten måste bli tillfrågad om att hon eller han har rätt att dölja anteckningar och annat på sin nätjournal, samt rätten att spärra nätjournalåtkomst helt och hållet.

Ett särskilt problem med detta är situationen för personer som lever i en relation präglad av våld eller under hedersförtryck. I tidigare motioner till regionfullmäktige har vi lyft problemen med nuvarande journalsystem när det gäller föräldrar och släktingar som jobbar som läkare och enkelt kan få åtkomst till sina anhörigas journaler. Det här är ett problem för många som lever i hedersrelaterat förtryck, därför att de är konstant rädda för föräldrar/släktingar som jobbar som läkare att de kan på ett enkelt sätt få åtkomst till familjemedlemmarnas journaler.

Socialdemokraterna föreslår hälso- och sjukvårdsnämnden besluta

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsförvaltningen att säkerställa rätten att säkerhetsmarkera sina journaler och nätjournaler samt rätten att dölja känslig information i nätjournalerna.

Att uppdra åt hälso-och sjukvårdsförvaltningen att ta fram riktlinjer som säkerställer patientens rätt att få information om vem som har läst ens journal

Att uppdra åt hälso- och sjukvårdsförvaltningen att utbilda sjukvårdspersonal kring journalhantering för personer som lever i en hederskontext.

Att att uppdra åt hälso- och sjukvårdsförvaltningen att utforma en möjlighet för patienten att själv via e-legitimation godkänna att sjukvårdspersonal kan komma åt patientens journaler.